

Мар'яна ПЕЛЕХ

ПРОРОЧИЙ ЯРУС ІКОНОСТАСУ УСПЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЬВОВІ ПОЧ. XVII ст. (ГРИБОВИЦЬКИЙ ІКОНОСТАС)

У статті проаналізований пророчий ярус іконостасу поч. XVII ст. Успенської церкви у Львові (т. зв. Грибовицький іконостас). Розглянуто актуальний стан наукового опрацювання питання. На базі досліджень іконографічних програм іконостасних комплексів того ж часу аналогічних ярусів проведено історичний огляд процесу становлення пророчого ярусу в іконостасах Галичини та представлений порівняльний їх аналіз за іконографічним складом. Висвітлено основні канонічні атрибути в зображенні пророків та їх поширеність в Україні у XVII ст. Атрибутований пророчий ярус Грибовицького іконостасу за допомогою фотофіксації збереження сучасного стану та згідно із світлинами з фототеки Національного музею імені А. Шептицького у Львові, що походять з 40—50-х рр. XX ст.

Ключові слова: атрибуція, іконостас, пророчий ряд, Ставропігія, старозавітні сюжети, іконографія.

Документальні свідчення та сучасний стан результатів досліджень історичного формування іконостасу Успенської церкви у Львові поч. XVII ст. дають підстави стверджувати, що остаточно не з'ясовано і не атрибутовано ікони його пророчого ярусу ні з огляду на канонічну іконографію, ні за історичною етапністю спорудження пам'ятки, ані за їх авторством. На сьогодні дослідники детально не ідентифікували медальйони четвертого ярусу іконостасу із постатями пророків.

У парафіяльній церкві св. Косми та Дем'яна, що у селі Великі Грибовичі (Жовківського р-ну Львівської обл.) збережено шість ікон з пророками (шість овальних медальйонів, з яких два спарені та об'єднані в одному різьбленому картуші і два поодинокі). Згідно з архівами Ставропігійського братства іконостас створювався у декілька етапів. Зараз невідомо, чи ці ікони були написані на першому етапі створення іконостасу (1631 р.) і належать пензлю Федора Сеньковича, чи на другому (1638 р.), коли працював Микола Петрахович. Думки істориків мистецтва різняться: В. Овсійчук [7, с. 56—57] вважає, що пророчий ярус іконостасу створений на першому етапі створення іконостасу, а В. Свенціцька [4, с. 185], В. Александрович [2, с. 45] стверджували, що пророчий ярус постав пізніше. Загалом процес становлення і розвитку пророчих ярусів в українських іконостасах на початку XVII ст. усе ще залишається малодослідженим питанням. Ми віднайшли нові дані щодо вигляду пророчого ярусу іконостасу Львівської Успенської церкви поч. XVII ст. станом на 40—50-ті рр. XX ст. з храму св. Косми та Дем'яна села Великі Грибовичі. Тодішній іконний вигляд пророчого ярусу іконостасу відрізняється від збереженого до сьогодні.

Про давню історію виникнення і формування іконографії старозавітних сюжетів в іконостасах ми довідуємося, зокрема, з праці Я. Креховецького [8, с. 19], статті С. Таранушенка [17, с. 162]. За припущеннями цих дослідників у вівтарних перегородках протягом тривалого часу окремого пророчого ярусу не було, тому сьогодні важко визначити час, коли в українських іконостасах з'явився ярус із зображеннями старозавітних персонажів. Коли поширеними були низькі вівтарні перегородки (до трьох ярусів), пророків розміщували на стінописах храму у ряді медальйонів біля святилища [8, с. 180]. Постаті пророків із

Сучасний стан іконостасу в с. Грибовичі Великі. Фото М. Пелех

кодексами розташовували в клеймах ліворуч і праворуч намісної ікони Богородиці з Дитям типу Одигтрії [3, с. 45], яка пізніше отримує назву «Акафіст Богородиці».

За дослідженнями С. Таранушенка, програма іконографії пророчого ярусу була загальновідома ще у XVI ст. завдяки історичному документу 1577 р. — заповіту шляхтича Василя Загоровського про спорудження іконостасу в церкві Вознесіння у Суходолах на Волині [17, с. 150]. Ці погляди розвинув В. Александрович, який вказав на те, що саме за заповітом В. Загоровського документально засвідчено факт існування самостійного ярусу пророків в українських іконостасах та, на думку дослідника, найдавнішою збереженою пам'яткою пророчого ярусу є півфігурні ікони пророків з Успенської церкви с. Клічка Городоцько-

го району Львівської області (на даний час зберігаються у фондах Львівської картинної галереї) [1, с. 65]. Зображення пророків були характерними і поширеними в Галичині.

Серед публікацій в українській історико-мистецькій літературі про первісні іконостаси дерев'яних церков Підкарпаття о. В. Ярема (Патріарх Дмитрій) звертає увагу на те, що до кінця XV—XVI ст. утверджується сталий склад іконостасу з пророчим ярусом. Появу зображень пророків у картушах у верхньому ярусі іконостасу автор датує початком XVII ст. [19].

Отож, дослідники вважали, що в українських іконостасах пророчий ярус у вівтарних перегородках з'являється на зламі XVI—XVII ст.

На основі досліджень іконографічних програм іконостасних комплексів того ж часу аналогічних

ярусів проводиться історичний огляд процесу становлення пророчого ярусу та представлення порівняльного аналізу за іконографічним складом; подається богословське підґрунтя формування пророчого ярусу в іконостасах Галичини; наголошується на чинниках, які призвели до впровадження старозавітних образів в іконографічну програму іконостасів у XVII ст. Світлинами з фототеки Національного музею А. Шептицького у Львові, що походять з 40—50-х рр. XX ст., встановлюється автентичний склад пророків, які відрізняються від збережених до нині. Тому необхідно охарактеризувати основні канонічні атрибути в образах пророків та їх поширеність в Україні у XVII ст.; встановити особливості формування пророчого ярусу в українських храмах поч. XVII ст.; атрибутувати склад пророчого ярусу в Грибовицькому іконостасі за допомогою фотофіксації збереження сучасного стану та в порівнянні згідно із світлинами з фототеки Національного музею імені А. Шептицького у Львові, що походять з 40—50-х рр. XX ст.

Старозавітні персонажі в іконостасі з'явилися завдяки їхній місії передвісників Божого всепрощення і спасіння через Христа та Його Церкву [8, с. 49]. Пророки передавали Божу волю вірним за допомогою притч, алегорій, псалмів і культових пісень. Їхні послання та звернення стосувалося обраної спільноти, а до царів пророки зверталися окремо, з огляду на ту роль, яку вони відігравали в історичному провіді Божого народу. Саме так пророк Натан звертається до царя Давида, пр. Ілля — до Ахава, пр. Єремія — до Седекії [14, с. 215].

Свідчення про їхню місію зафіксовані у пророчих книгах, в текстах Старого Завіту. У Біблії знаходиться вісімнадцять книг: чотири книги великих пророків (Ісаї, Єремії, Єзекиїла, Даниїла), які є найвеличнішими зразками поезії в світовій літературі, та дванадцять малих (Осії, Йоїла, Амоса, Авдія, Йони, Міхея, Наума, Авакума, Софонії, Аггея, Захарії, Малахії), окрім того — два додатки до Книги Єремії: Плач Єремії та Книга Варуха [14, с. 218].

Як стверджують богослови, пророки через особистий досвід вказують шлях до повного щастя з Богом, яке вже при сотворенні даровано людині. З пророчої книги Єзекиїла довідуємося, як «Слава Господня», що відійшла в часи невірності та гри-

ха (Єз. 43, 1—9), повертається до відродженого народу з оновленим серцем. Від видіння Єзекиїла і Йоана походять символи Євангелістів (див.: Єз. 1, 4—25 і Од. 4, 8—10): чотири крилаті містичні «істоти» кружляли довкола Господа Бога, а початок кожного Євангелія пов'язаний з одною із них. З пророцтв Єремії дізнаємося про нову угоду (новий завіт) та образи щасливого майбутнього (Єр. 31, 31—34) [14, с. 179]. Пророк Мойсей прийняв від Бога 10 заповідей на горі Синаї, а видіння його — «палаюча купина» в іконографії відоме як один із прообразів Богородиці — «Неопалима купина». Разом із пророком Іллею, Мойсей був свідком події «Преображення» на горі Фавор. Видіння пророка Ісаї, про його покликання зачитують під час празничної вечірні на пареміях: «Над ним (Господом) стояли серафими. Кожен мав по шість крил: двома закривав собі кожен обличчя, двома закривав ноги, а двома — літав. І кликали один до одного: «Свят, свят, свят, Господь сил; вся земля повна Його слави! І я сказав: «Горе мені!... Бо я людина з нечистими устами...». І підлетів до мене один із серафимів з жаріючим вуглем у руці, що взяв кліщами із жертовника. Він доторкнувся до моїх уст і мовив: «Приторкнулось оце до твоїх уст і взято від тебе твою беззаконність, і зник гріх твій» (Іс. 6, 1—7). Пророк Давид, вклоняючись храму Господньому, говорив: «Звеличуйте Господа Бога і поклоняйтесь підніжжю Його (Ковчегу), святе воно» (Пс. 5, 8). Ніхто за пророка Йоїла не оплакував руїн рідного краю та його наступне відродження. Пророцтва Амоса палкі і рішучі, його слова скеровані проти людських гріхів, а пророцтва Міхеї величні і спокійні, але невірність ізраїльтян гнівить пророка, і тоді його мова стає грізною [12, с. 129—130]. Ці теми вписані у тексти-кодекси, котрі тримають у руках пророки у завершальних партіях — пророчих іконостасних ярусах.

В Галичині не було строгого встановленого порядку щодо складу іконографічних зображень у пророчому ярусі іконостасів. Поширеними зображеннями були як поясні, так і погрудні фігури пророків із розгорнутими сувоями у руках. Свої відмінності мав вигляд канонічних атрибутів — символів пророцтв, як також і фрагменти текстів на розгорнутих сувоях. Обрамлення ікон пророчого

ярусу за пластичною стилістикою мали різну контурну форму обрамлення картушів, а також довільний розподіл за кількісним складом: поодинокі постаті в полі картуша, по два пророки, або по три фігури у картуші.

Згідно з усталеним в Україні каноном, пророчий ярус розміщували над композицією Деїсис. По шість зображень пророків від центру: Арон, Захарія, Давид, Соломон, Яків, Мойсей — з одного боку, і шість — з протилежного: Гедеон, Єзекиїл, Ісая, Авакум, Даниїл та Єремія або Варлаам. Пізніше, вже у XVIII ст., спостерігаємо відмінні один від одного варіанти розташування [17, с. 162].

Дослідник С. Таранушенко так описав атрибути пророків у моделі іконостасу складня з Успенського собору Києво-Печерської Лаври 1670 р.: «Єзекиїл в руках тримає двері, Єремія — купину; пророк Давид з кивотом, Арон з жезлом, Соломон з моделлю храму, Ісая тримає кліщі з жаріною, Яків з драбиною, Гедеон з руном, Даниїл з горою» [17, с. 148].

Традиційно пророка Арона зображали з кидлом або розквітлим жезлом [18, с. 43]; царя Давида — зі струнним інструментом, традиційно з арфою або гуслями; Єзекиїла малювали старцем із сивою бородою, як атрибут зображали подвійне колесо, яке символізує Старий і Новий Завіти [18, с. 257]; Єремію як пророка «страстей» зображали з хрестом [18, с. 258]. Традиційно Ісая міг тримати гілку дерева в як свій атрибут «Древо Ісаї», а пила — знаряддя його мучеництва [18, с. 281]; Авакум зі скелею; Захарія з семисвічником, або світильником; Варух з кодексом; Мелхіседек з рогом або чашею; Йона з рибою; Амос з довгою тонкою свічкою; Варлаам з зіркою; Єремія з шестикрилим серафимом; Ілля з кинджалом. За цими деталями можна атрибутиувати постаті пророків в іконостасах Галичини XVII ст.

Що ж до іконостасів Галичини першої половини XVII ст., то пророчий ярус в іконостасі церкви Святого Духа в Рогатині 1649 р. розташований на одній рівній лінії верхнього іконостасного карнизу. Дванадцять пророків розміщені по одному у випуклих овальних картушах. Зображення покоління. Це пророки: Міхей, Захарія, Гедеон, Ісая, Даниїл, Давид, Мойсей, Соломон, Яків, Єзекиїл, Єремія, Арон. Одяг старозавітних персонажів доповнений

екзотичними актуалізованими деталями, такими як мантії та корони [10, с. 87—98].

За нашими дослідженнями пророчий ярус іконостасу П'ятницької церкви у Львові творять чотирнадцять пророків (два крайні ліворуч і праворуч іконостасу; по одному в медальйоні, інші дванадцять по два пророки в одному медальйоні). Розташування пророків, починаючи з північного боку іконостасу, таке: Гедеон; цар Давид, пророк Мойсей; Яків і Єремія; Ісая і Захарія; Даниїл і Авакум; Арон і Соломон; Софонія і Йона; Амос.

Пророчий ярус іконостасу, як і деїсисно-апостольський, празничний та дві намісні ікони у Преображенській церкві 1787 р. у с. Зарудцях на Львівщині, є найдавнішою частиною в цьому храмі [16, с. 29—30]. Чотирнадцять пророків розташовані так як і в іконостасі П'ятницької церкви у Львові. Дві крайні постаті ліворуч і праворуч по одному зображенні в медальйоні, інші дванадцять по двоє у картушах. Розташування пророків таке: Йоїл; Ісая і Єзекиїл; Захарія і Даниїл; Соломон і Мойсей; Арон і цар Давид; Єремія і Яків; Міхей і Гедеон; Малахія [15, с. 130]. Як і в Святодухівському іконостасі із Рогатина постаті пророків зображено покоління.

В іконостасі зі Скиту Манявського розташовано дванадцять пророків (у крайніх медальйонах — по одному, під карнизом — по два пророки, а над карнизом — картуш з трьома пророками). Ліворуч від центру зображені Захарія, Яків, Даниїл, Мойсей, Єзекиїл, цар Давид. Праворуч знаходяться Гедеон, Арон, Авакум, Єремія, наступні — Соломон, Ісая [6, с. 34].

Найчастіше у XVII ст. посередині пророчого чину розміщували ікону Богородиці Втілення з Ісусом-Емануїлом на лоні, про народження якого пророкував Ісая (Іс. 7, 14). Образ Богородиці присутній в іконостасах у Рогатині, у Дмитровичах, у Буневі, у Крехові, у Богородчанському із монастиря Скиту Манявського.

До початку XVII ст. в українській культурі тексти зі Старого Завіту були добре відомі і популярні, вони свідчили про живе відчуття Бога. Із запровадженням книгодрукування відбулося безпосереднє звертання до Святого Письма, яке стало настільною книгою освічених верств населення України тих часів. За дослідженням Я. Запасака,

«Книга пророків з тлумаченнями», яка збереглася лише завдяки копіям, з 1047 р. з південно-руських, київських джерел, є найдавнішою писемною пам'яткою старозавітних пророчих текстів старослов'янською мовою [5, с. 5—6]. Інші переклади книг Святого Письма українською мовою датуються XVI ст., вони постали з життєвої необхідності наблизити Біблію до спільноти. Поява цих текстів пов'язана насамперед з діяльністю Франциска Скорини, князя К. Острозького, та І. Федорова, який видав «Учительне Євангеліє» (1569 р.) і львівського Апостола (1574 р.). Очевидно, різні публікації книги Псалмів поширювалися серед давніх українців не тільки у церкві, а й поза нею, релігійні тексти слов'янською мовою глибше проникали в душу народу.

Однією із перших кириличною друкованою Біблією була Острозька Біблія [12, с. 617—620], видана на Волині у 1580 р. На той час такої Біблії не мав жоден з інших православних слов'янських етносів [12, с. 615].

Як відомо, із кінця XVI ст. діяла друкарня Львівського Ставропігійського братства. Саме тоді з'являються новаторські ініціативи видавців і публіцистів Ставропігії, які прислужилися своєю діяльністю завданням інтенсивного національно-культурного відродження. В цей час і до середини XVII ст. друкарня Ставропігії переживала період найактивнішої творчості. Можна припустити, що популяризація братчиками друкованої книги проклала дорогу «Старозавітній темі», її зміст став благодатним для сприйняття у напружених умовах національно-релігійних змагань найбільшого міського осередку українців. Організована діяльність братчиків допомогла досягти важливих успіхів у відродженні української культури. Львівська братська школа виховала не одну знакову постать. Її випускники посіли високі чини в церковній ієрархії, стали відомими просвітителями та письменниками, серед яких: Лаврентій Зизаній, Кирило Ставровецький, Йов Борецький, Захарія Копистенський, Ісаєя Копинський, Памво Беринда, єпископ Єремія Тисаровський та ін. Вони приносили в братський рух ідеї гуманізму, в т. ч. суспільного блага [9, с. 263].

Політичні і національно-культурні амбіції братства яскраво зматеріалізувались в іконостасі Успенської

церкви, в якому запроваджено немало іконографічних нововведень. Це стосується і пророчого ярусу.

В наш час у пророчому ярусі іконостасу в Грибовичах присутні шість старозавітних персонажів: Варух, Єзекиїл, Єремія, Захарія, Давид, Софонія. Ці постаті є погрудними і зображені по різному: одні подані самотійно у полі картуша (крайні постаті), інші фігури пророків у спарених картушах, об'єднані одним маньєристичним картушем. У руках пророків розгорнуті сувої із текстами. Пророк Варух — в іконописі зустрічається рідко, він зображений у рожевому хітоні і синій накидці. Пророк відвернутий лицем від центру іконостасу. На сувої, який тримає Варух, текст, написаний чорними літерами у дев'ять рядків: **ВСТА // НИ ІЕРУ' / САЛИМЕ / Й / ВИЖДЬ / ЧАДА / ТВОА / ВАРУХ / ГЛА. ґ. ;** Вар. 5, 5).

Пророки Єзекиїл та Єремія з'єднані в одному картуші. Єзекиїл у зеленому хітоні і блакитній накидці із текстом: **ГОЛНЦЕ // ВЗ / ОБЛА / ЦЬ / ПОКРІ / Ю И М'Ь / НЕ ПРО // СВ'ТІТІТЪ. / ЄЗЕЙ. / ГЛА. ґв. ;** Єз. 32, 7). Пророк Єремія — у блакитному хітоні і червоній накидці. із написом у сім рядків: **ГДЬ // ПРОСВ'Т / ЦЕНІЕ / МОЕ Й / СПА... НР / МОЙ. / ЄРЕМІА. ;** Міх. 7, 8).

Також в одному спареному картуші пророк Захарія і цар Давид. Захарія у шатах первосвященника, на голові головний убір з півмісяцем, у лівій руці сувій із текстом, частина якого затерта. У нижній частині тексту прочитуємо: **...НОМЪ МИ / ЗАХАРИА / ґл. ґі.** Цар Давид одягнений у блакитний кунтуш, а на грудях прикраса із коштовних каменів. На голові убір у формі митри. У лівій руці атрибут — скіпетр, а у правій руці сувій із відлілим текстом: **... МЕТА // ША // ЖРЕБІА / ЦРЬ ДАВІДЪ / ґ. ґа** (Пс. 22, 19).

Пророк Софонія вбраний у блакитний хітон, зверну червона накидка. На сувої, який тримає пророк, текст, написаний чорними літерами у сім рядків: **БЛАГО / СЛОВН / ДУШЕ / МОА / Госпо - / да. / Софоній** (Пс. 103, 1).

Під час наших досліджень у фототеці Національного музею у Львові імені А. Шептицького виявлено низку світлин за № 4590, 4591, 4592, 4593, які за часом важко пов'язати з конкретною датою стану існування іконостасу у церкві с. Великі Грибовичі. Зауважуємо, що на цих світлинах кількість

медальйонів з пророками на чотири медальйони з восьми іконних зображень більше та не збігається із наявним станом. На цих світлинах в Грибовицькій церкві іконостас перебуває під час ремонту, стіни без декоративного оздоблення, центральний «павук» обгорнутий чорною плівкою. Освітлюювався іконостас за допомогою воскових свічок. Із світлин можна встановити вірогідні постаті тогочасного пророчого ярусу: пророк Даниїл і Міхей; пророк Софонія; Гедеон і Ісаї; Єзекиїл і Єремія; Арон і Мойсей; Яків і Йона; Варух; Захарія і Давид. Отже чотирнадцять пророків, які були також і в П'ятницькій церкві у Львові.

Підсумовуючи, на основі світлин з фототеки НМЛ, з маньєристичним характером різьбленого обрамлення картушів, що за стилем відповідає і різьбі допоміжного ярусу із іконами циклу неділь П'ятдесятниці і предел, м'яку манеру письма іконопису, можемо схилитися до думки мистецтвознавця В. Овсійчука, що пророчий ярус іконостасу до 1631 р. в Успенській церкві був ще на першому етапі побудови іконостасу [13, с. 144] і складався з чотирнадцяти іконних старозавітних постатей.

За цими важливими іконотечними матеріалами можливо відтворити стан пророчого ярусу іконостасу Успенської церкви під час ремонту у храмі села св. Косьми та Дем'яна приблизно у 40—50-х рр. ХХ ст., які в наш час (чотири картуші із шістьма постатями пророків) є втрачені: із північної сторони іконостасу, у пророчому ярусі, могли бути такі пророки: Даниїл і Міхей; Софонія; Гедеон і Ісаї; Єзекиїл і Єремія; Арон і Мойсей; Яків і Йона; Варух; Захарія і Давид. Всього чотирнадцять постатей. Чотирнадцять постатей пророків були також традиційними в іконостасних пам'ятках ХVII ст.: П'ятницької церкви у Львові, іконостас у с. Дмитровичі, у с. Зарудцях, у с. Якторові, у с. Мор'янцях.

Також слід сказати, що процес формування і розвитку іконографії пророчих ярусів в українських іконостасах ХVII ст. потребує додаткових досліджень у плані аналітичного вивчення українських літературних джерел, які можуть надати додаткові свідчення про тогочасне суспільно-політичне самоусвідомлення. Процес запровадження пророчих ярусів в українських іконостасах на поч. ХVII ст., з нашого погляду, є тим ін-

дикатором, який свідчить про завершення певного етапу процесу формування суспільства і особистості Нового часу в Україні.

1. *Александрович В.* Образотворчі напрями в діяльності майстрів західноукраїнського малярства ХVI—ХVII століть / Володимир Александрович // *Записки НТШ.* — Львів, 1994. — Т. ССХХVII. — С. 57—87.
2. *Александрович В.* Федір Сенькович. Життєвий і творчий шлях львівського маляра першої третини ХVII століття / Володимир Александрович // *Львів: місто — суспільство — культура.* — Т. 3: збірн. наук. праць / за ред. Мудрого М. (Вісник Львівського університету. Серія істор. Спец. випуск). — Львів, 1999. — С. 44—116.
3. *Гелитович М.* Богородиця з Дитям і похвалою / Марія Гелитович. — Львів: Свічадо, 2005. — 168 с. — (Ікони колекції Національного музею у Львові).
4. *Драган М.* Українська декоративна різьба ХVI—ХVIII ст. / ред. Свенціцька В. І. — К.: Наукова думка, 1970. — С. 185.
5. *Запаско Я.П.* До 1000-річчя літописання і книжкової справи в Україні / Яким Запаско // *Вісник ЛНАМ.* — Вип. 9. — Львів, 1998. — С. 3—10.
6. *Іконостас церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський [Альбом-каталог] / автори проекту Мирослав Откович, Володимир Турецький, Степан Кубів.* — Львів: Наукове видання Львівського філіалу Національного науково-дослідного реставраційного центру України, 2005. — 508 с.
7. *Кривавич Д.П.* Українське мистецтво: у 3 ч. / Кривавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. — Ч. 3 — Львів: Світ, 2005. — 268 с.
8. *Креховецький Я.* Богослов'я та духовність ікони / Яків Креховецький. — Львів: Свічадо, 2008. — 232 с.
9. *Ленцик В.* Нарис історії Української Церкви / Василь Ленцик. — Львів: Свічадо, 2003. — 600 с.
10. *Мельник В.І.* Церква Святого Духа в Рогатині / В.І. Мельник. — К.: Мистецтво, 1991. — 144 с.
11. *Митрополит Іларіон (Іван Огієнко).* Життєписи великих українців / проф. Іван Огієнко. — К.: Либідь, 1999. — 672 с.
12. *Митрополит Іларіон.* Біблійні студії / проф. Іван Огієнко. — Т. 1. — Вінніпег, 1963. — 288 с.
13. *Овсійчук В.* Українське мистецтво другої половини ХVI — першої половини ХVII ст. Гуманістичні та вільні ідеї / Володимир Овсійчук. — К.: Наукова думка, 1985. — 184 с.
14. *Пацьорек А.* Біблія для кожного і на кожен день. Старий Завіт / Антоні Пацьорек. — Львів: Свічадо, 2004. — 356 с.
15. *Пелех М.* Іконостас церкви Преображення Господнього середини ХVII століття у селі Зарудцях біля Львова: іконографічний опис / Мар'яна Пелех // *Записки*

- НТШ. Праці Секції мистецтвознавства. — Львів, 2011. — Т. CCLXI. — С. 115—134.
16. Сидор О.Ф. Еволюція українського барокового іконостасу / Олег Сидор // Мистецькі студії. — Львів, 1991. — № 1. — С. 28—34.
17. Таранушенко С. Український іконостас / Степан Таранушенко // Записки НТШ. Праці Секції мистецтвознавства. — Львів, 1994. — Т. CCXXVII. — С. 162.
18. Холл Д. Словарь сюжетов и символов в искусстве / Джеймс Холл. — М. : Крон-Пресс, 1999. — 655 с.
19. Jarema W. Pierwotne ikonostasy w drewnianych cerkwiach na Podkarpaciu / Włodzimerz Jarema // Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku. — 1972. — Т. XVII — S. 22—33.

Marianna Pelekh

THE TIER OF PROPHETS
IN ICONOSTASIS OF XVII c.
FROM THE DORMITION CHURCH, LVIV

The article has brought analytical study in the tier of prophets belonging to iconostasis of Our Lady's Dormitory Church, Lviv. The work comes from the early XVII century and is also known as the Hrybovychian iconostasis. The actual state of research-works in this field has been examined. On the basis of studies in iconographic programs of iconic complexes originated at the mentioned period and corresponding tiers of prophets the author has traced historical development as for composition of iconostases in Galicia and presented some results of comparative review according to their iconographic contents. Main ca-

nonical attributes of prophets and spreading of featuring traits along Ukraine have been noted. In the research-work have been widely used attributive data and old artifacts as well as photographic materials of 1940s and 1950s.

Keywords: attributes, iconostasis, the tier of prophets, Stavropigion, Old Testament themes, iconography.

Марьяна Пелех

ПРОРОЧЕСКИЙ ЯРУС ИКОНОСТАСА
УСПЕНСКОЙ ЦЕРКВИ ВО ЛЬВОВЕ
НАЧАЛА XVII ст.
(ГРИБОВИЧСКИЙ ИКОНОСТАС)

В статье дан анализ пророческого яруса иконостаса начала XVII в. в Успенской церкви во Львове (Грибовичский иконостас). Рассмотрено актуальное состояние научной проблематики вопроса. На основе исследований иконографических программ аналогичных ярусов иконостасных комплексов того времени проведен исторический обзор процесса становления пророческого яруса в иконостасах Галичины и представлен их сравнительный анализ с иконографическим составом. Освещены основные канонические атрибуты и их распространенность в Украине в XVII ст. Атрибутирован пророческий ярус Грибовичского иконостаса путем фотофиксации современного состояния памятника и его сравнения с фотографиями из фототеки Национального музея имени Андрея Шептицкого во Львове, датируемых периодом 40—50 годов XX века.

Ключевые слова: атрибуция, иконостас, пророческий ряд, Ставропигия, ветхозаветные сюжеты, иконография.